

Országos látkép: a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői eljárásokban elfogadott jóvátételek jellege

Absztrakt

A felek közötti konszenzuson alapuló közvetítői eljárásban a bűncselekményt elkövető és azt beismerő gyanúsított sorsának meghatározása a sértett kezébe kerül: kérésének teljesítése megszüntető határozatot és büntetlenséget eredményezhet, megegyezés hiányában pedig a büntetőeljárás folytatása és a büntetőjogi felelősségre vonás mellett döntenek. De hogyan lehet „beárzni” a különböző sérelmeket és bűncselekményeket? Milyen összefüggés van a sértetti elvárások, a bűncselekmény típusa és a jóvátétel jellege között? Országos vizsgálatunkban a létrejött megállapodások (n=1341) elemzése mellett gyakorlati kérdésekre is válaszokat kerestünk.

Kulcsszavak: *bűncselekmény, büntetőeljárás, közvetítői eljárás, ügyészi mérlegelés, sértetti reparáció*

Abstract

The nature of reparations accepted in mediation proceedings for criminal cases

In a mediation process based on agreement between the parties, the determination of the fate of the suspect who committed the crime and confessed to it falls into the hands of the victim: fulfilling their request results in a termination decision and impunity, and in the absence of an agreement, they decide to continue the criminal proceedings and prosecute them. Yet how can we ‘gauge’ the individual harms and crimes? What is the relationship between the victim’s expectations, the type of crime and the nature of reparation? In our national survey, in addition to analyzing the agreements reached (n=1341), we also sought answers to practical questions.

Keywords: *crime, criminal procedure, mediation procedure, prosecutor’s assessment, victim reparation*

* Dr. Garai Renáta PhD, LL.M., tudományos munkatárs, OKRI. ORCID: 0009-0009-7211-5919.

Specifikus „kakukktojás”: a közvetítői eljárás

A bűncselekmények üldözése és az elkövetők felelősségre vonása az állam feladata, hiszen a közhatalmi jogosítványból eredő büntetőigény érvényesítése nemcsak a sértett, hanem az egész társadalom kollektív érdeke. Az officialitás elve jogosultságot és kizárólagosságot, a legalitás elve pedig követelményeket és kötelezettségeket fogalmaz meg garanciális szabályként, de az idők folyamán egyre nagyobb hangsúlyt kapott a büntetőeljárások egyszerűsítésének és gyorsításának koncepciója (NAGY, 2010). A nyomozó hatóság fő szabály szerint minden elkövető minden bűncselekményének felderítésére köteles, az ügyészre hárul a nyomozás vagy nyomoztatás, a vádemelés és a vádképviselés, míg a bíróság ítélezésre, illetve büntetéskiszabásra kötelezett (GÖRGÉNYI et al., 2012). Ennek hálójában nyújthat mentsvárat az oportunitás elve, amely meghatározott feltételek mellett kibúvást enged a szigorú szabályokkal szemben.

Hazánkban 2007. január 1. napjától nyílik lehetőség a bűncselekményből fakadó konfliktus közvetítői eljárásban történő rendezésére, 2014. január 1-jétől pedig már a szabálysértések esetében is lehetőség van erre. A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvényt azokban az ügyekben kell alkalmazni, amelyekben a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) alapján az ügyészség a büntetőeljárást közvetítői eljárás céljából felfüggesztette (Bktv. 1. §). A közvetítői eljárás a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és az elkövető jogkövető magatartását elősegítő eljárás [Be. 412. § (1) bekezdés]. Alapvető követelménye, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 29. §-a alapján az eljárás megszüntetésének vagy a büntetés korlátlan enyhítésének legyen helye; a gyanúsított a vádemelésig – bűnösségére is kiterjedő – beismerő vallomást tegyen; a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a bűncselekmény jóvátétele legyen várható; továbbá hogy a büntetőeljárás lefolytatása mellőzhetővé váljon, avagy megalapozottan feltehető, hogy a bíróság a tevékeny megbánást a büntetés kiszabása során értékelni fogja (BELOVICS – TÓTH, 2020). A Btk.-tól eltérően a Be. szélesebbre tárt kapui a jóvátételre és a gyanúsított jövőbeni magatartásának kedvező változására fókuszálva tágabb körben lehetővé teszik ezt.

Az Országgyűlés „az igazság megállapításának igényét” is szem előtt tartva, „az állam kizárólagos büntető hatalmának a büntetőeljáráson keresztül történő érvényesítése céljából” alkotta meg a Be.-t (preambulum), vagyis az igazságszolgáltatás a bíróságok privilégiuma, az elkövető büntetőjogi felelősségre vonása pedig nem a sérelmekről felbőszült, megbántott és bosszúvágytól fűtött állampolgárok

feladata. Ebbe a zárt rendszerbe ágyazódott be a mediáció, ami a jog és a pszichológia területeit ötvözve, egy külső helyszínen és más módszerekkel igyekszik feltárni a sértett érzelmei mögött meghúzódó szükségleteket. A változatos természetű konfliktusok széles skáláján a felek itt egyenrangúak, előremutató kommunikációjuk során a szubjektív kereteket maguk alkotják (PÁZMÁNDI, 2020). Az alkalmazás feltételei körében viszont az ellentmondásokra történő rávilágítás sem maradhat el, különösen a közvetítői eljárás kettős irányára, hatókörének akár korlátlan kiszélesítésére, a másod- és harmadlagos viktimizációra, valamint a tényleges érdekérvényesülésére nézve (BARABÁS 2004; BARABÁS 2017).

A Btk. 29. §-ában meghatározott tevékeny megbánás körében az ott megjelölt¹ vétséggel vagy a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettel okozott sérelem jóvátétele büntethetőséget megszüntető ok, míg az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettek esetén a büntetés korlátlan enyhítésére van lehetőség. A Btk. meghatározza azt is, hogy mikor nincs helye ezen rendelkezések alkalmazásának, így például ha az elkövető többszörös vagy különös visszaeső, a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, vagy ha a bűncselekmény halált okozott. Igazságérzetünk azt diktálja, hogy a bűnt valamiféle szankció kövesse, mégpedig olyan, ami megpróbálja visszaállítani a megsértett jogrendet, visszatartó erővel bír, és hatékonysága sem kérdőjelezhető meg. Az alternatív vitarendezési forma ezt is teljesíteni tudja, mert az egyébként nem egyenrangú és ellenérdekű feleket azonos térfélre hozza, majd képzett szakemberek közreműködésével olyan döntés születhet, melynek tartalmával mindenki elégedetten távozhatsz (TÓTH, 2009). Kétségtelen, hogy sokszor furcsa, életidegen és túlzott szélsőségeket magában hordozó jogintézményt láthatunk a mediáció tükrében, de a hatóságok egy időre igenis „hátradőlnek”, és kizárólag a sértettre bízzák annak eldöntését, hogy a gyanúsított képes-e számára elfogadható (megnyugtató) jóvátételt nyújtani.

A közvetítői eljárások statisztikai adatai

2007–2023 között összesen 85 807 ügyben rendeltek el közvetítői eljárást. A büntetőügyek 80-85 százalékában évről évre megállapodást kötnek a felek, és ezek 85-90 százalékát teljesítik is a gyanúsítottak. Szabálysértési mediációban

¹ Az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni vétségek.

viszont csak az ügyek 50-60 százalékában születik megállapodás, de az abban foglaltak több mint 90 százaléka szintén teljesítésre kerül.²

2023. január 1. és 2023. december 31. között mindösszesen 2650 ügyben rögzítettek közvetítői eljárásban létrejött megállapodást; legtöbbet a fővárosban, illetve Pest vármegye illetékességi területén, a harmadik helyen pedig Baranya vármegye áll. Az előzményi kutatásunkban (GARAI, 2022)³ szereplő Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyék ilyen jellegű ügyiratszámát 2023-ban megelőzte Győr-Moson-Sopron, de sokan távozhattak elégedetten Csongrád-Csanád, Hajdú-Bihar, Bács-Kiskun, Veszprém, vagy éppen Fejér vármegyében. A legkevesebb (ötven alatti) megállapodás Nógrád, Somogy és Zala vármegyében született, míg száz alatti eredményességet tudhat magáénak Tolna, Vas, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Heves és Békés vármegye. (BÜR)

A területi sajátosságok mögött rejlő bűnügyi adatokat érdemes megvizsgálni az adott vármegye, illetve régió népességszámának viszonylatában is. Ennek tükrében a 100 000 lakosra vetített eredményes közvetítői eljárások száma nem a fővárosban és Pest megyében (az első tízben sincsenek benne), hanem Baranyában, Csongrád-Csanádban, Győr-Moson-Sopronban, illetve Veszprém vármegyékben a legmagasabb. Az ügyiratszámok tekintetében Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye az 5. helyen áll, népességarányosan viszont csak a 10. helyet tudja elfoglalni. Érdekes az is, hogy például Hajdú-Bihar vármegye ilyen típusú ügyiratszáma országosan a 7. helyet birtokolja, és a népességszámához viszonyítottan is a 8. helyen áll.⁴

Az iratvizsgálat eredményei

Az Országos Kriminológiai Intézetben a 2023. évben közvetítői eljárás keretében elfogadott jóvátételek jellegét vizsgáltuk. Az ún. „ügyszámos lista” megérkezését követően összeállítottuk a vizsgálati mintát, ami az összes ilyen ügy (2650) véletlenszerű lefelezését jelentette. Az alábbi megoszlásban kértünk be bűnügyi iratokat, mindösszesen 1325 darabot. (1. táblázat)

Különböző okok miatt több ügyészség nem tudta megküldeni az egyes iratokat (felterjesztés, a közvetítői eljárás eredménytelensége stb.), továbbá az is előfordult, hogy a tételes iratvizsgálat alapján az ügy egyéb ok miatt nem tartozott a mintába. Mindezekre tekintettel 1308 bűnügyi irat elemzésére került sor.

² <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/kozvetitoi-eljaras-bunteto-es-szabalysertesi-ugyekben>

³ Vizsgált időszak: 2018.07.01. – 2020.12.31. (2,5 év).

⁴ https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0034.html

1. számú táblázat: A vizsgálatra bekért iratok megoszlása:
Közvetítői eljárásra utalás után az ügyész az eljárást megszüntette a létrejött megállapodásra tekintettel,
2023. január 1. és 2023. december 31. közötti időszak (BÜR)

Vármegye	Eredeti gyakoriság	Ismétlődések kiszűrése után	Végző minta-gyakoriság (lefelezés)
Bács-Kiskun	145	141	70
Baranya	189	169	84
Békés	101	95	48
Borsod-Abaúj-Zemplén	145	134	67
Csongrád-Csanád	152	144	72
Fejér	109	108	54
Főváros	479	448	224
Győr-Moson-Sopron	167	160	80
Hajdú-Bihar	154	144	72
Heves	81	79	40
Jász-Nagykun-Szolnok	69	68	34
Komárom-Esztergom	80	74	37
Központi Nyomozó Főügyészség	21	19	10
Nógrád	46	42	21
Pest	369	342	171
Somogy	51	46	23
Szabolcs-Szatmár-Bereg	167	145	72
Tolna	71	64	32
Vas	70	66	33
Veszprém	127	114	57
Zala	54	48	24
<i>Összesen</i>	<i>2847</i>	<i>2650</i>	<i>1325</i>

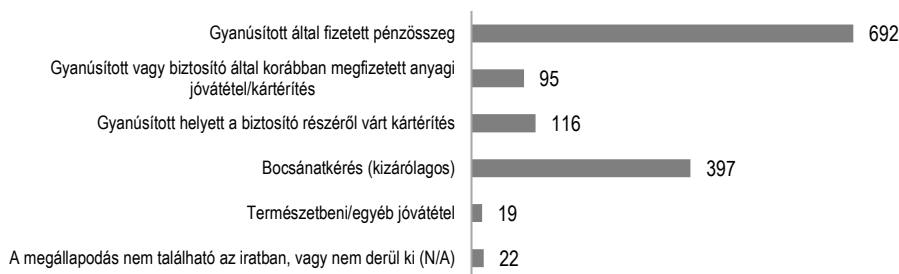
A közvetítői eljárásban kötött megállapodások tartalma és típusai

A bűnügyi akták darabszáma nem jelent egyezőséget a megállapodások számával, hiszen egy/több gyanúsított egy/több sértett részére is teljesíthet. A felek főként egy bizonyos nagyságrendű pénzösszeg megfizetésében állapodtak meg (51%), de számtalan ügyben a gyanúsított vagy a biztosító már az eljárás korábbi szakaszában teljesített anyagi jóvátételt a sértett részére/megfizette az okozott kárt (7%). A sértett számára több esetben elegendő volt pusztán a gyanúsított bocsánatkérése és/vagy sajnálatának kifejezése (30%), ezen túlmenően (esetleges további) anyagi jóvátételre nem tartott igényt. Ún. természetbeni vagy egyéb (pl. tárgyi) jóvátételben történő megállapodás is született (1%), továbbá hangsúlyosan megjelent, hogy a sértett – kvázi a gyanúsított helyett –

a biztosítótól várta a jóvátételi összeget (9%). 22 ügyben (2%) iratok/adatok hiányában a jóvátétel jellege nem volt megállapítható.

A kizárólag bocsánatkérés kapcsán tehát felhívjuk a figyelmet arra, hogy amikor csupán a gyanúsított sajnálatának kifejezése történt meg, ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy a sértett korábban ne kapott volna (vagy fog kapni) anyagi jóvátételt. Az alábbi diagramban mindezeket külön jelenítettük meg, de a korábbi megfizetések tényét nem minden megállapodásban rögzítették, ezért csak azt tudtuk feltüntetni, ahol erre kifejezetten utalás történt.

1. számú ábra: A közvetítői eljárásban kötött megállapodások tartalma (n=1341)

Mindezek összhatásaként tulajdonképpen a sértettek 67 százaléka (51–7–9%) előbb vagy utóbb pénzhez jutott a bűncselekmény kapcsán, amelyből közel 100 esetben ezt biztosan nem a gyanúsított (elkövető), hanem a biztosító teljesítette. A fenti adatok egyértelműen a pénz prioritását mutatják, vagyis olybá tűnhet, mint-ha a gyanúsítottak ezzel váltanak ki az okozott traumát, sérelmet vagy anyagi kárt, ami valamelyest igaz is. Az ügyek közel 70 százalékában tudható, hogy a sértett kapott egy meghatározott pénzösszeget, de ez az arány a valóságban még magasabb lehet, csak ennek ténye nem minden megállapodásba került bele.

Országosan egységes kritika lehet, hogy a megállapodások szövegezése igen szűkszavú, annak mögöttes tényezőiből az ott jelenlévőkön kívül mások (pl. az ügyész) következtetéseket levonni nem tudnak. Az iratvizsgálatok is rámutattak arra, hogy a pénzfizetés melletti, vagy önmagában csak erkölcsi jóvátételként funkcionáló bocsánatkéréseknél gyakorta sejtethők az annak ürességére utaló formális jegyek, vagyis mintha ez nem lenne több, mint az eljárás kötelező „tartalmi eleme”, és csak megszokásból szerepelne benne. Több vármegyből elmondták az ügyészek, hogy az egyes pénzösszegek nagysága gyakran sem a bűncselekmény tárgyi súlyával, sem a közlekedési szabályszegés mértékével, sem pedig a sérülés súlyosságával nem áll arányban, és ezt magunk is így tapasztaltuk. A természetes személy sértettek – sokkal inkább praktikus alapon – a káruk megtérülésének reményében hozzájárulásukat adják a közvetítő-

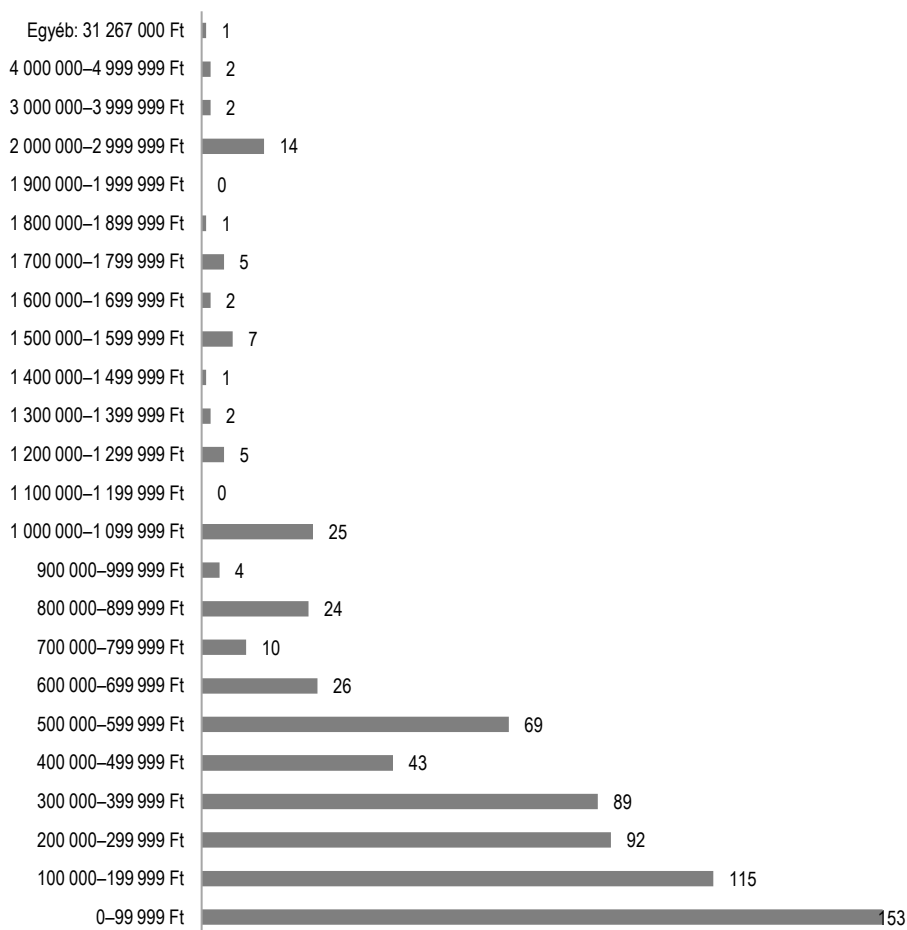
tői eljáráshoz, szemben azzal a motívummal, hogy valójában – a „lelkük mélyén” – nem volna ellenükre az elkövető példás megbüntetése. A jóvátétel módja és mértéke tehát kizárólag a sértett és az elkövető szubjektumán múlik: egy csuklócsont-, szegycsont-, kulcscsont vagy bordatörés „megúszható” egy sima bocsánatkéréssel, de a maradandó fogyatékoságot szenvedő sértett is beérheti adott esetben 100 000 forinttal vagy szimpla bocsánatkéréssel. Néhány ügyben persze ennek ellenkezőjére is van példa, amikor a megállapodás azért nem jön létre, mert a sértettek az elszenvedett traumát jóval magasabbra értékelik, s ezzel vállalják, hogy a sérelemdíjat külön eljárásban, további költségek árán tudják csak érvényesíteni.

A pénzfizetésben történő megállapodások jellemzői

A vizsgált ügyek 51 százalékában a gyanúsítottól kért pénzüsszeget a sértett, de a részletfizetések gyakorisága meglepő módon még a kisebb mértékű jóvátételek esetében is megjelent, nem ritkán 5-6 részletben teljesítettek 100 000 forint alatti összeget (akár 15-20-25 részletet is engedélyezett a sértett). Az iratok között 56 olyan megállapodást találtunk, ahol azösszecszerűséget és a fizetési módot rögzítette a mediátor, de annak egyösszegű voltára vagy részletfizetésre nem tért ki.

A digitális fejlesztéseknek köszönhetően az elektronikus csatornákon kezdeményezett banki átutalás bizonyos feltételek megléte esetén (értékhatár, belföldi bankszámla stb.) a korábbinál gyorsabban realizálódik, az összeg szinte azonnal a kedvezményezett számlájára kerül. A bankon belüli és a bankközi átutalások az év 365 napján – hétvégén és ünnepnapokon is – a nap 24 órájában néhány másodperc alatt teljesülnek, melynek fényében meglepő, hogy a készpénzt és az átutalást választó személyek aránya szinte megegyező. Azösszecszerűség is sokatmondó, rendkívül eltérő a sértettek által elegendőnek, elfogadhatónak tartott pénz mértéke. A sokszínűség okán úgy tűnhet: attól függően, hogy kinek milyen sérelmei keletkeznek az adott bűncselekmény kapcsán, olyan magasra „tolja a léce” a gyanúsított irányába, de ez nem igazolható semmivel. A vizsgált iratok közötti legkevesebb összeg 5000, a legmagasabb 31 267 000 forint volt. Számítalan esetben a teljes bűnügyi irat áttekintése alapján sem érthető/tudható, hogy a bűncselekmény sértettjét milyen gondolatok, érvek és érzések vezérik akkor, amikor hozzájárul a közvetítői eljárás lefolytatásához, illetve amikor a jóvátétel módja és mértéke tekintetében döntést hoz. A vizsgált iratok alapján – ha arra volt adat – a döntés sem a sértett életkorával vagy iskolai végzettségével, sem pedig más tényezővel (elkövetés helye és időpontja stb.) nem hozható összefüggésbe.

2. számú ábra: A gyanúsítottak által megfizetett pénzösszeg mértéke (n=692)

Az alábbiakban a pénzösszeg emelkedő sorrendjében emeltünk ki néhány ügyet, amelyből látszik, hogy „mennyit értek” az egyes bűncselekmények; mekkora pénzösszeget kért a sértett a gyanúsított büntetlenségéért cserébe.

Közúti baleset okozása: 20 000 forint (készpénz, egy összegben)

O. Zsolt tehergépkocsival jobbra kanyarodási szándékkal figyelmetlensége folytán nem biztosított elsőbbséget a gyalog- és kerékpárúton közlekedő sértettnek (bordatörés, combzúzódás, 8 napon túl gyógyuló sérülés).⁵

⁵ Debreceni Járási Ügyészség, 3953/2022.

Közúti baleset okozása: 50 000 forint (átutalás + korábban pótolta a sértett kerékpárját)

M. Tamás nem biztosított elsőbbséget a sértett által hajtott kerékpár részére, így összeütköztek (koponya véraláfutása és zúzott sebe, kézközépcsont törés, 8 napon túl gyógyuló sérülések).⁶

Testi sértés: 120 000 forint (készpénz, egy összegben)

T. Zs. Péter szóváltásba keveredett a sértettel, akit több alkalommal ököllel arcon ütött. A bántalmazás következtében a sértett szája felrepedt, szeme alatt vérömleny keletkezett, orrcsontja eltört.⁷

Közúti baleset okozása: 300 000 forint (átutalás, 12 részletben)

T-O. Szilvia nem adott elsőbbséget a jobbról érkező és egyenesen továbbhaladni szándékozó motorkerékpárnak, ezért a sértett a személygépkocsinak ütközött és az úttestre esett (kéztörés, zúzódások, 6-8 hét gyógytartam).⁸

Közúti baleset okozása: 400 000 forint (átutalás, 5 részletben)

S. Péter elsőbbségadás nélkül egy gépjármű elé kanyarodott, ezért a másik személyautóban utazó sértett 8 napon túl gyógyuló sérüléseket szenvedett (kulcsonttörés, agyrázkódás, fej repesztett sebe, 10-12 hét gyógytartam).⁹

Közúti baleset okozása: 500 000 forint (átutalás, 20 részletben)

B. J. Ágoston nem tartott megfelelő követési távolságot a kerékpárján közlekedő sértett mögött, így összeütköztek (zúzódásos sérülések, szeméremcsonttörés, keresztcsont- és medencecsont törés, szákapocscsont elmozdulással járó törése, felkarcsont és felkarfej törés, nyakcsigolya csigolyanyúlvány törése, háti csigolyatest beroppanásos és tövisnyúlvány törése, háti csigolyatestek összenyomtatásos törése). A háti csigolyák sérülése a gerinc stabilizáló funkcióját megbontotta, a gerincszakasz ún. sínező képessége elveszett, ezért a sértett 10 százalékos munkaképesség-csökkenéssel járó maradandó fogyatékoságot szenvedett.¹⁰

Közúti baleset okozása: 800 000 forint (átutalással, egy összegben)

Gyanúsított nem tartott megfelelő követési távolságot egy járműszerelvény mögött, majd az ütközés elkerülése érdekében fékezett és áthúzta a járművet a másik sávba, ahol összeütközött egy motorkerékpárossal (összecsiszással járó, rövidülést okozó törés, bordatörés, koponyazúzódás, lábszáruzúzódás).¹¹

⁶ Kecskeméti Járási Ügyészség, 383/2023.

⁷ V. és XIII. Kerületi Ügyészség, 4969/2022.

⁸ Pécsi Járási Ügyészség, 3200/2021.

⁹ Pécsi Járási Ügyészség, 1714/2022.

¹⁰ Kecskeméti Járási Ügyészség, 1278/2021.

¹¹ Székesfehérvári Járási Ügyészség, 2570/2022.

Közúti baleset okozása: 1 000 000 forint (átutalás, egy összegben)

K. Gyula elsőbbségadás nélkül a sértett által vezetett, szabályosan közlekedő tehergépkocsi elé hajtott, amitől mindkét jármű az árokba csapódott (8 héten túli gyógytartam).¹²

Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés: 1 000 000 forint (átutalás, 3 részletben)

Sz. Szabolcs és a sértett egy vadásztést építettek, amikor a gyanúsított kezében tartott láncfűrész továbblendült és belevágott a sértett kezébe, amivel ő éppen a fűrészelt korlátelemet tartotta (kézhát roncsolt sebzése, mutató- és középső ujj törése).¹³

Testi sértés: 1 200 000 forint (átutalás, egy összegben)

Szórakozóhelyen történt szóváltás utáni verekedés következtében a sértettnek 8 napon túl gyógyuló, súlyos sérülései keletkeztek (mindkét oldali homloklebeny zúzódása, nyakszirtecsonttörés, arcüreg törés).¹⁴

Testi sértés: 1 700 000 forint (átutalás, 15 részletben)

Gyanúsított 12 éves unokájának megengedte, hogy felügyelet és szájkosár nélkül sétáltassa a kutyáját, aki megharapott egy játszótéren hintázó 8 éves kislányt. A sértett több, mélyebb sérülést szenvedett (azok műtéti feltárása és a varratok behelyezése okán 2-3 hét gyógytartamúak voltak). Az összkörülményekre figyelemmel fennállt a reális lehetősége a súlyosabb, közvetett vagy közvetlen életveszélyt okozó, valamint maradandó fogyatékoság vagy súlyos egészségsérgromlás kialakulásának is.¹⁵

Testi sértés: 2 000 000 forint (készpénz, egy összegben)

Gyanúsított szülei lakóházának udvarán szemtanúja volt annak, hogy apja és nagybátyja (a sértett) vitatkoznak és kiabálnak egymással. Ezen feldühödve a sértettet teljes erővel nekilökte a ház falának és egy alkalommal meg is rúgta őt (lábszárcsont törés, sípcsont és szárcapocscsont elmozdulással járó törése).¹⁶

Testi sértés: 2 200 000 forint (átutalás, 5 részletben)

D. Edina élettársa két kutyáját megfelelő körütekintés nélkül az udvaron szabadon engedte, majd azok a nyitott kapun keresztül az utcára rohantak, és ott megtámadták, többször megharapták a sértettet (izmok ínsérülésével járó harapott sebzés, bőr alatti, illetve csontig és a szövetekig hatoló harapott sebzés, lábujj középpercének törése, lábközépcsont törése, lágyrészhiánnyal járó harapott sebzés stb.).¹⁷

¹² Győri Járási Ügyészség, 2797/2022.

¹³ Mohácsi Járási Ügyészség, 596/2022.

¹⁴ Tatai Járási Ügyészség, 119/2022.

¹⁵ Balassagyarmati Járási Ügyészség, 1058/2020.

¹⁶ Orosházi Járási Ügyészség, 396/2022.

¹⁷ Marcali Járási Ügyészség, 868/2021.

Közúti baleset okozása: 2 500 000 forint (fizetés módja az iratokból nem derül ki)

B. József figyelmetlensége miatt nem észlelte a vele szemből érkező, szabályosan haladó tehergépkocsit, és annak sávjába áthaladva – a munkagépének plató magasságba emelt rakodókanalával – az úttest padkájára lehúzódo tehergépkocsi oldalának ütközött, melynek következtében az az oldalára borult (ágyéki csigolyatörés).¹⁸

Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés: 3 500 000 forint (átutalás, 2 részletben)

B. Zoltán targoncával akart elmozdítani egy állványzatot, ami eldőlt és a sértett lábára borult, aki ennek következtében életveszélyes sérüléseket szenvedett (bal lábát a comb alsó harmadában amputálni kellett, munkaképessége 67 százalékkal csökkent).¹⁹

„Bocsánatot kérek”

Teljesen esetleges és megjósolhatatlan, hogy egy-egy cselekmény kapcsán mivel elégszik meg a sértett, márpedig ebben a kontextusban kizárólag az ő véleménye határozza meg az eljárás további sorsát, amivel nem mellesleg a gyanúsított büntetett vagy büntetlen előéletére is befolyással lehet. Elterjedt szófordulat, hogy „a sértett a gyanúsított által felajánlott nem anyagi jóvátétellel a bűncselekménnyel okozott sérelmet kiegyenlítettnek tekinti”; vagy hogy „a felek kizárólag erkölcsi jóvátételben állapodtak meg, a sértettnek további igénye nincsen”. A kizárólag bocsánatkéréssel végződött ügyek az alábbi csoportokba sorolhatók.

Közlekedési bűncselekmények – közös probléma

A jellemzően gondatlan, a körülmények szerencsétlen összejárása miatt bekövetkező, mindkét félnek kellemetlen közlekedési bűncselekményeket a sértettek nagy része is egyfajta közösen megoldandó problémaként fogja fel. Hosszan lehetne ismertetni a néhol súlyos vagy életveszélyes állapotokat előidéző sérüléseket (koponyaalapi törés, kétoldali légmell, többszörös agyzúzás stb.), amelyeknél a sértett számára elég volt csupán a bocsánatkérés. Az ilyen ügyek egy részében egymás számára ismeretlen emberek találkoznak (tehát még azt sem mondhatjuk, hogy a közöttük lévő viszony befolyásolta volna a döntést), másutt pedig fentebb láthattuk, mennyit ér egy kisebb vagy nagyon súlyos sérülés.

¹⁸ Szegedi Járási Ügyészség, 3137/2022.

¹⁹ Kecskeméti Járási Ügyészség, 3094/2020.

Közúti baleset okozása

H. Zoltán gyér forgalomban haladt személygépkocsijával, míg a kijelölt gyalogos-átkelőhelyen zöld-szabad jelzésre megkezdte áthaladását R. Nikolett gyalogos. H. Zoltán úgyszintén zöld jelzésre bekanyarodott, azonban már csak akkor észlelte a sértettet, amikor számára az elsőbbséget fékezés ellenére sem tudta biztosítani, így őt a járda középső területén elütötte. Ennek hatására a sértett az úttestre zuhant (homlokduzzanat, lágyrész zúzódás, kulcscsont elmozdulással járó törése, ténylegesen 6-8 hét gyógytartam). A gyanúsított a kórházban is meglátogatta, virágot és csokoládét vitt neki, többször bocsánatot kért, egyúttal felajánlotta bárminemű segítségét.²⁰

Közúti baleset okozása

A gyanúsított lakott területen kívül személygépkocsival elsodorta a vele egy irányban haladó kerékpárost, akinek többszörös törések, bőrelhalás, felfekvéses fekély, Achilles-ín elhalása (ezt utóbb eltávolították), bokaízületét műtéten át me-revítették stb. sérülései és maradandó fogyatékosága keletkezett. A sértett állapota végleges, abban javulás nem várható.²¹

Az elkövető és a sértett ismeri egymást

A munkatársak, hozzátartozók, barátok és ismerősök közötti interakciók általában más megítélés alá kerülnek. Ezekben az ügyekben gyakran (de nem minden esetben) megbocsájtanak a sértettek, és a bocsánatkérésen kívül sem pénzfizetést, sem egyéb jóvátételt nem kérnek.

Közúti baleset okozása

Sz. Árpád mentőautóval fény- és hangjelzés együttes használata mellett közlekedett, melynek hátsó részében tartózkodott egy mentőtiszt, egy beteg hordágyon fekvő és a sértett mentőápoló. Egy útkereszteződéshez érve a gyanúsított nem győződött meg arról, hogy az akadálytalan továbbhaladást biztosítják számára, ezért a személyautóval összeütköztek. A sértett 8 napon túl gyógyuló sérüléseket szenvedett (I–IV. ágyéki csigolyák harántnyúlványainak törése, 30 nap gyógytartam), de hangsúlyosan rögzítette, hogy semmiféle jóvátételi igénye nincsen, még bocsánatkérés sem.²²

²⁰ Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészség, 6576/2017.

²¹ Székesfehérvári Járási Ügyészség, 790/2022.

²² Miskolci Járási Ügyészség, 5262/2022.

Lopás

A gyanúsítottak a gyártóüzemben lemezvágás során keletkező krómacél hulladékokat több alkalommal kivitték az üzem területéről, majd fémhulladék-átvevő telepen értékesítették, amellyel 402 730 forint, valamint 482 290 forint meg nem térült kárt okoztak a sértettnek.²³

Zaklatás

N. Sándor állandóan a volt házastársa háza előtt várakozott és őt telefonon kereste annak ellenére, hogy a sértett nem reagált a kapcsolatfelvételi kísérleteire. Ennek okán volt felesége munkatársának és főnökének (családsegítő központ igazgatójának) email címére a sértettet ábrázoló szexuális tartalmú fényképeket és kamerafelvételeket küldött (a sértettet tudtán kívül kamerázta be). A gyanúsított a sértett Viber fiókjába belépve lecserélte a profilképét olyanra, amelyen orális aktus közben látható.²⁴

Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés

A gyanúsított és munkatársai kútjavítási munkálatot végeztek, melynek befejezése után a derítő gödört befedetlenül hagyták. A család megérkezett a pincéhez, majd a kiskorú a kocsiból kiszállva eltűnt és a gödörbe esett. A szülők ezt észelve a gyermek után ugrottak, kiemelték a gödörből és mentőt hívtak. Az igazságügyi orvosszakértő szerint a kiskorú sértett vegyszermérgezést és szaruhártya-károsodást szenvedett, tüdőosztályra került, intenzív osztályos ellátásra szorult.²⁵

Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés

Egy szerelőcsarnok villamos hálózatának bővítése során a sértettnek 3,5 méter magasban kellett dolgoznia: beleállt a targonca emelővillájára helyezett kalodába, amellyel együtt a gyanúsított felemelte. Egy hátramenet közben a sértett elvesztette az egyensúlyát, és a magasból a kalodával együtt az üzemcsarnok betonfaljára zuhant (zúzódások, bevérvések, szakított sebzések, orsócsont törés, csigolya hátsó felszínéig terjedő törés stb., 3-4 hónap gyógytartam).²⁶

Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés

A gyanúsított az általa vezetett targoncával figyelmen kívül hagyta a sértettet, és a targonca kerekével ráhajtott a lábfejére (III–V. lábközépcsont törés, 180 nap gyógytartam). A baleset a sértettnél súlyos egészségromlást eredményezett.²⁷

²³ Sárvári Járási Ügyészség, 496/2023.

²⁴ Ózdi Járási Ügyészség, 2004/2021.

²⁵ Veszprémi Járási Ügyészség, 931/2022.

²⁶ Szombathelyi Járási Ügyészség, 1845/2022.

²⁷ Szombathelyi Járási Ügyészség, 94/2022.

Az okozott kár/vagyoni hátrány a helyszínen vagy az eljárás korábbi szakaszában (már) megtérült

Ezekben az ügyekben az okozott kár általában lefoglalással megtérült (pl. vádász észlelte az erdőben az akácfa kivágását és értesítette a rendőrséget); a gyanúsítottat tetten érték (pl. az áruvédelmi kapunál); illetőleg a kamerafelvételek alapján utóbb beazonosították (pl. munkatárs tulajdonított el különböző termékeket kisboltból, hentesüzletből, egyéb kereskedelmi egységből; motorolaj-gázolaj-lopás, ajtó-ablak betörés stb.).

A sértett kárigényét a gyanúsított helyett a biztosító téríti meg

Nagyszámú megállapodás tartalmazza, hogy „a sértett a balesettel kapcsolatban felmerülő teljes/valamennyi kárigényét a balesetet okozó gépjármű kötelező felelősségbiztosítójával szemben érvényesíti”, ami azt eredményezte, hogy a közvetítői eljárás keretében megelégedett pusztán a bocsánatkéréssel. Úgyszintén gyakori szófordulat, hogy „a sértett felmerült vagy felmerülő kárait a gyanúsított XY forgalmi rendszámú gépjárművének érvényes kötelező felelősségbiztosítása, vagyis a terhelt biztosítója téríti meg”. Megannyi iratban név szerint leírják, hogy „a sértett részéről jelentkező minden felmerült vagy jövőben felmerülő kárt az XY Biztosító téríti meg”; továbbá használják úgy is, hogy „a sértett részéről felmerült vagy jövőben felmerülő kárt a balesetet okozó gépjármű, a balesetkor is érvényes felelősségbiztosítása alapján az XY Biztosító téríti meg, amelyhez a balesetet okozó kifejezetten hozzájárul”.

A közúti baleset okozásával kapcsolatos ügyekben általánosnak tekinthető csupán annak dokumentálása, hogy ez egy „biztosítóval szemben érvényesíthető kárigény”, ami erőteljesen felveti a mediációs ülésen elhangzott félretájékoztatások gyanúját, valamint azt is, hogy ezen gyanúsítottak nem akarnak pénzbeli jóvátételt nyújtani, ezért a sértettek elégedjenek meg azzal, hogy a biztosító majd úgyis mindent „rendez”. Pénzfizetésben történő megállapodás esetén néhány ügyben fellelhető, hogy „a felek kizárják, hogy a jóvátétel összege a sértettet káresemény kapcsán megillető kártérítés vagy sérelemdíj összegébe beszámításra kerüljön, jelen megállapodás nem érinti a biztosító kártérítési kötelezettségét, az kizárólag a büntetőeljárásban felmerülő jóvátételre terjed ki.” Megjelenik ez úgy is, hogy „a jóvátétel összege a biztosítótársaság által fizetendő kártérítés és sérelemdíj összegébe nem számít bele”. Találtunk olyan megállapodásokat is, amelyekben azt írták, hogy „a jóvátételt azon kiadások fedezetéért nyújtja, amelyek a biztosítónál kártérítés címen nem érvényesíthető és meg nem téríthető kiadások. A sértett részéről jelentkező minden felmerült, illetve jövőben felmerülő kárt a kötelező gépjármű biztosítás alapján az XY Biztosító téríti meg, a jóvátétel összege a biztosító által fizetendő kártérítés és sérelemdíj összegébe nem számít bele”.

Természetbeni és egyéb jóvátételek

Vannak helyzetek, amikor a „szimpla” bocsánatkérés nem elengedő, ezen túlmenően ha pénzt nem is, de valamilyen többletfeltételt még támaszt a sértett. Előfordult, hogy azt kérte a gyanúsítottól: ő is ott szeretne lenni, amikor a családjának beszámol a történekről és közösen átbeszélik az eseményeket (az őszinte megbánásra volt kíváncsi), de arra is volt példa, hogy az ügyvédi költségeinek megtérítését kérte, vagy azt szerette volna: a gyanúsított a közösségi oldalon történő nyilvános bocsánatkérést is tegye meg felé. Leginkább a zaklatás, illetve a hozzátartozók közötti eljárásokban fordul elő, hogy a „ne zaklasson, ne keressen” típusú megállapodásokra van igény, viszont ezek utóbb nehezen, vagy inkább sehogyan nem visszaellenőrizhetők.

Közúti baleset okozása: 65 000 forint egy összegben + a sértett tűzifájának felhasználása
A gyanúsított nem adott elsőbbséget a kerékpárral közlekedő idős asszonynak, és személygépkocsijával elütötte. A sértett számos zúzódás mellett az orrcsont törését, a bal oldali sípcsont darabos törését, a szárkapocscsont kettős törését szenvedte el.²⁸

Testi sértés: bocsánatkérés + agressziókezelési tréning, pszichológusi segítségkérés
Fk. F. Balázs egy vendéglátóipari szakképző iskola udvarán előzetes szóváltást követően kk. sértettet két alkalommal az orrán megfejelte (orrcsonttörés).²⁹

Rongálás: bocsánatkérés + eredeti állapot helyreállítása
Két fiatalkorú egy társasház és egy iskola oldalára festékszóró spray-vel „Yoda” és „Kaos” feliratokat festették, amellyel a társasháznak 119 500, az iskolának pedig 25 930 forint kárt okoztak. Fk. T. Kristóf vállalta, hogy a megrongált falfelületeket letisztítja és átfesti; fk. K. Patrikkal szemben az eljárást az ügyészség 1 év 6 hónapra feltételeesen felfüggesztette és az eredményesen eltelt.³⁰

Zaklatás: bocsánatkérés + önkéntes távoltage
S. Zoltán egy 3 hónapos időszak alatt 3200 alkalommal hívta fel volt élettársát, valamint küldött neki SMS-eket; kapcsolatuk megszűnését követően rendszeresen autóval is követte. A férfi vállalta: ha a jövőben bárhol találkoznak, aki később érkezik, elhagyja az adott helyiséget/helyszínt, semmilyen módon nem keresik egymás társaságát, a kapcsolatfelvételt sem elektronikusan, sem más csatornán nem kísérik meg. A sértett is tett vállalást: a nála lévő, közösen vásárolt televíziót odaadja a gyanúsítottnak.³¹

²⁸ Szombathelyi Járási Ügyészség, 2562/2022.

²⁹ Pécsi Járási Ügyészség, 4019/2022.

³⁰ Pécsi Járási Ügyészség, 596/2022.

³¹ Kalocsai Járási Ügyészség, 286/2023.

Közúti baleset okozása: bocsánatkérés + masszázsbérlet

T. B. Henriett úgy indult el és kanyarodott balra, hogy nem biztosított elsőbbséget a mögötte érkező segédmotoros kerékpár részére, így összeütköztek (ugrócsont törés). A bocsánatkérés mellett a sértett egy minimum 7 alkalmas masszázsbérletre is igényt tartott.³²

Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés: bocsánatkérés + folyamatos és jövőbeni segítségnyújtás

R. Zsolt a cég alkalmazásában álló sértettnek utasítást adott egy tetőtéri munkálatra. A sértett nekifogott az egyik kémény bontásának, de azt szakszerűtlenül kezdte meg, melynek következtében a kémény ráborult, és az alsó végtagok benu-lásával járó, maradandó fogyatékoságot okozó sérüléseket szenvedett. A cselekmény óta folyamatos kapcsolattartásban állnak egymással, a gyanúsított segíti az életvitelét, a lakóhelyének megváltozott állapotához, képességeihez igazodó átalakításokat végzett az ingatlanban, és további átalakítások elvégzését is vállalta.³³

Rongálás: bocsánatkérés + faluszépítési és szervezési feladatok

Három fiatalkorú hetente többször megjelent az önkormányzat tulajdonát képező laktanya épületében, ahol rongálási károkat okoztak (ablakok-ajtók üvegét kitörték, a falakat összefirkálták, az épület részeit megrongálták). 120 óra faluszépítéssel és kulturális programok szervezésével kapcsolatban felmerülő könnyű fizikai munkát vállaltak, viszont az egyik fiú ezt csak részben teljesítette, emiatt az ügyészség vele szemben a büntetőeljárás folytatását rendelte el.³⁴

A biztosítótársaságoktól várt vagy remélt, illetőleg már előzőleg megfizetett összegek mellett egyes közvetítőknél nem kézzelfogható megfogalmazások is megjelentek, mint például: „a terhelt cselekmény óta eltelt időben tanúsított magatartása a sértett számára elegendő jóvátételül szolgált”. Ezekből az iratokból nem rekonstruálható, hogy a gyanúsított pontosan milyen gesztusokat vagy egyéb jóvátételeket teljesített a sértett irányába, de a „magatartás” szóhasználatból ugyancsak természetbeni jóvátételekre gondolhatunk.

Tanulságok, útravalók

A bűnelkövetés és annak következményeként valamiféle szankció megjelenése a civilizált emberi társadalom kezdeteihez nyúlik vissza. (BARABÁS, 1993) Az igazságszolgáltatás problémáihoz viszont az eljárások elhúzódása és költséges-sége is hozzá tartozik, ami azért is lehet morálisan romboló hatású, mert a köz-

³² Kecskeméti Járási Ügyészség, 475/2023.

³³ Miskolci Járási Ügyészség, 5690/2021.

³⁴ Kaposvári Járási Ügyészség, 1923/2021.

vélemény nem érzékeli a hatóságok gyors reagálását és az elkövetők tettükért való megbűnhődését. (BARABÁS, 2007) A közvetítői eljárás gyors befejezése hatékonyan szolgálja az általa elérendő célokat, viszont egy elhúzódó eljárás során az elkövető és a sértett oly mértékben „eltávolodhat” a cselekménytől, hogy az elérni kívánt resztoratív és alternatív célt teljesen kiüresítheti. Sajnálatos módon lassan örölnék az igazságszolgáltatás malmai, hiszen többségében 1,5-2 év telik a bűncselekmény elkövetése (sérelem bekövetkezése) és a jóvátétel között, adott esetben még ennél is több. Mit kérjen egy csonttörésért vagy lopásért a sértett, akinek a sérülései már régen begyógyultak, igyekszik elfelejteni az egészet, illetőleg a kára vagy vagyoni hátránya az eljárás szakaszában megtérült, rendeződött. A törvényi határidők (felfüggesztés időtartama) miatt erre aligha találunk jobb megoldásokat, viszont az tény, hogy az elkövetők („akik azóta is folyamatosan bánják”?) és a sérelmet szenvedett felek időben már nagyon távol kerültek az eseményektől akkor, amikor a közvetítő előtt találkozni kényszerülnek, és egymással megállapodást kötnek. *A közvetítői eljárás az iratok szerint korántsem egy gyors büntetőeljárást lezáró forma, tehát a jellemzői között ezt a jelzőt érdemes lenne át gondolni.*

Nem vitatható, hogy a büntetőeljárás legrosszabb pozícióját a sérelem okán ügyet keletkeztető áldozat tölti be, a teológiának is régi kérdése a bűn és a büntetés kontextusa (KISS, 2005), miként régóta kutatjuk a szankcionálás elkerülhetőségét és az elterelés megengedhetőségét (TURCSÁN, 2023). A közvetítői eljárás álláspontom szerint is nehezen illeszthető be a büntetőjog szigorú és következetes rendszerébe, de a tevékeny megbánás megtalálta a helyét; hatékonyságát és sikerességét alkalmazásának széles köre, az általános elégedettség és a számadatok egyértelműen tükrözik.

2023. évben 2650 büntetőeljárás fejeződött be a felek által közös nevezőre hozott megegyezésnek köszönhetően, amelyből 1308 ügyet és abban 1341 megállapodást vizsgáltunk meg. A közvetítői eljárásra utalás lehetőségével érintett ügyekben viszont az ügyész azzal a dilemmával szembesül, hogy a sértett érdekeit előtérbe helyezve lemondjon-e, lemondhat-e a közvádloi funkciójából eredő büntetőjogi igény érvényesítéséről, vagy mindenáron szerezzen érvényt ennek? Bár a generális és a speciális prevenció egyaránt célként fogalmazható meg, erőteljesen mérlegelni kell, hogy az ügyész bírósági eljárás keretében, büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó indítványával szerezzen-e érvényt a jogalkotói céloknak, vagy engedje az ügyet – s benne az elkövetőt – egy büntetlenséget biztosító megszüntető határozat irányába. Hosszas mérlegeléssel dönthető el, hogy az okozott kár megtérítése vagy a büntetés kiszabását célzó bírósági eljárás jelentsen-e prioritást, melyik szolgálja leg-

inkább a sértett igényeit, melyik garantálja jobban az elkövető jogszabályokhoz igazodó jövőbeni cselekvősségeit.³⁵

A hozzátartozók sérelmére elkövetett bűncselekményeket illetően markáns vélemények fogalmazódtak meg: hangsúlyos kérdés, hogy a sérülés bekövetkezése a terhelt rendszeresen durva, erőszakos magatartásának a következménye-e, a családtagok pedig – a kapcsolati erőszak ismert dinamikája és körülményei okán – teljesen más megítélés alá esnek. Az ügyészségnek nincs rálátása arra, hogy a közvetítői megbeszélések mennyire személyesek vagy mennyire sémaszerűek. A megállapodásról készített jegyzőkönyvek egy része tartalmaz utalást arra, hogy a sértett talán elmondhatta, milyen hatással volt rá a bűncselekmény, de bővebbet semmiképpen nem tudunk meg. Azt azért általánosságban meg lehet állapítani, hogy az életükre komoly kihatással bíró sérelmet – akár testi, lelki vagy vagyoni értelemben – elszenvedett sértettek a közvetítői eljáráshoz hozzá sem járulnak. A kapcsolati erőszakos ügyek speciális csoportot képeznek, ezért az ügyészek nagy része nem tart elfogadhatónak bármiféle „egyezkedést”, hiszen a végkifejlet úgyis egy szimpla bocsánatkérés lenne, ami álláspontjuk szerint nem elég súlyos következmény az elkövető rendszerességén alapuló (folytatólagosan elkövetett) cselekményéhez képest. A jogalkalmazást tekintve az adminisztrációs-ügyintézési terhek csökkentése érdekében felmerült azon javaslat, miszerint közeli hozzátartozók esetében az indítványok egyidejű elbírálása mellett – tehát egy határozatban – a terheltet adott esetben megrovásban is részesíthesse az ügyészség.³⁶

Valóban egyénfüggő, és nem ügy- vagy bűncselekménytípus a jóvátétel jellege és mértéke. A pénzfizetésben történő megállapodás vagy a szimpla bocsánatkérés semmilyen tényezővel nem hozható összefüggésbe (életkor, elkövetés helyszíne és időpontja, a sérülés jellege stb.). Vannak sértettek, akik maguk viselik az elkövető által okozott anyagi kárt (helyreállítás, javítás, pótlás költségei) és annak megtérítését nem kérik, sőt egyesek a több hét vagy hónap gyógytartamot igénylő, esetenként maradandó fogyatékossgot és súlyos egészségromlást eredményező sérülések esetén sem igényelnek anyagi jóvátételt egyfajta vigaszként, sérelemdíjként. A közvetítői eljárás alapvetően beváltja a hozzá fűzött reményeket, de az állam büntetőigényével vetélkedő sértetti elvárások tekintetében nem hagyhatjuk figyelmen kívül a terheltek jövőbeni bűncselekmények elkövetésétől való elrettentésének alapvető szükségességét sem.

³⁵ Ügyészi észrevétel.

³⁶ Ügyészi észrevétel.

A bűnözésre adott válasz másfajta útként, vagyis a hagyományos büntetőeljárás másik opciójaként megjelenő resztoratív szemléletnek kétségtelenül helyet kell kapnia a modern igazságszolgáltatásban (BARABÁS, 2011), de gondos megfontolást igényel, hogy van-e helye a jogintézmény alkalmazásának, még akkor is, ha mind az anyagi, mind az eljárásjogi feltételek fennállnak.

Felhasznált irodalom

- BARABÁS A. T. (1993): A bosszútól a kiegyezésig: változó társadalmak, változó szankciók. In: PUSZTAI L. (szerk.): *Kriminológiai és Kriminalisztika Évkönyv*. Budapest: IKVA Kiadó, 253–270.
- BARABÁS A. T. (2004): Általános viktimológia, latencia. In: IRK F. (szerk.): *Áldozatok és vélemények I*. Budapest: OKRI, 157–198. https://okri.hu/images/stories/joomla/Aldozatok%20es%20velemenyek_vol.%20I.pdf
- BARABÁS A. T. (2007): A vádelhalasztások számának alakulása a magyar büntetőjogban. *Kriminológiai Tanulmányok*, 44. szám, 190–224. https://okri.hu/images/stories/KT/kt-44_2007_sec.pdf
- BARABÁS A. T. (2011): A mediáció lehetőségei a büntetés-végrehajtásban. *Kriminológiai Tanulmányok*, 48. szám, 98–114. https://okri.hu/images/stories/KT/kt48_2001_sec.pdf
- BARABÁS A. T. (2017): A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben – mediáció Magyarországon. In: HOLLÁN M. – BARABÁS A. T. (szerk.): *A negyedik magyar büntetőkódex régi és újabb vitakérdései*. Budapest: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont–OKRI, 73–86. https://okri.hu/images/stories/konyvajanlo/Buntetokodex_2017/buntetokodex-beliv-ok.pdf
- BELOVICS E. – TÓTH M. (2020): *Büntető eljárásjog*. Ötödik, aktualizált kiadás. Budapest: HVG-ORAC.
- GARAI R. (2022): Mennyi a bűn ára? A közvetítői eljárásokban kötött megállapodások vizsgálatának tapasztalatai. *Kriminológiai Tanulmányok*, 59. szám, 129–148. https://okri.hu/images/stories/KT/KT59_2022/008_Garai_129-148.pdf
- GÖRGÉNYI I. et al. (2012): *Büntetőjogi fogalomtár*. Budapest: CompLex.
- KISS A. (2005): Gondolatok Barabás A. Tünde: Börtön helyett egyezség? című könyvéről. *Magyar Jog*, 52. évf., 4. szám, 243–247.
- NAGY I. A. (2010): A közvetítői eljárás, mint a büntető igazságszolgáltatás gyakorlása feletti állami monopólium feloldásának eszköze. *Debreceni jogi Műhely*, 7. évf., 3. szám, 14–40. <https://doi.org/10.24169/DJM/2010/3/3>

- PÁZMÁNDI E. (2020): A mediáció korlátai és elhatárolása egyes társterületekről. In: GLAVANITS J. (szerk.): *Bíró és mediátor. Válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*. Győr: Universitas-Győr, 107–139. <https://real.mtak.hu/112456/1/Biro-es-mediator-nyomdai.pdf>
- TÓTH A. N. (2009): A közvetítői eljárás gyakorlati problémái. *Debreceni Jogi Műhely*, 6. évf., 1. szám. <https://ojs.lib.unideb.hu/DJM/article/view/6365>
- TURCSÁN T. (2022): A büntetőügyek alternatív vitarendezési lehetőségei. *Büntetőjogi Szemle*, 2. szám, 70–74. <https://ujbtk.hu/dr-turcsan-tamara-a-buntetougyek-alternativ-vitarendeze-si-lehetosegei/>